

**BADANIA STRATYGRAFICZNE DLA ELEWACJI KAMIENICY
PRZY UL. MICKIEWICZA 70 W MALBORKU**

MIEJSCOWOŚĆ/DATA Toruń, 12.09.2019
OBIEKT Kamienica przy ul. Mickiewicza 70, Malbork
INWESTOR Wspólnota Mieszkaniowa Mickiewicza 70, 82-200 Malbork
NAZWA ZADANIA Konserwacja elewacji forntowej kamienicy
JEDNOSTKA OPRACOWUJĄCA Bartosz Sobolewski Konserwacja i Restauracja Dziel Sztuki ul. Stefana Jaracza 16, 87-100 Toruń NIP: 646-241-72-81; nr uprawnień: dyplom UMK Toruń 1400/98543/2006
DANE O OBIEKCIE adres obiektu: ul. Mickiewicza 70, 82-200 Malbork nr rejestru zabytków 301/93 z dn. 03.09.1993 (1412)

1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest elewacja kamienicy zlokalizowanej przy ul. Mickiewicza 70 w Malborku. Budynek został wzniesiony ok 1900 r w stylu eklektycznym jako kamienica czynszowa, wpisany do rejestru zabytków pod nr. 301/93 z dn. 03.09.1993 (1412)

2. Podstawa opracowania

Opracowanie powstało na zlecenie Wspólnoty Mieszkaniowej ul. Mickiewicza 70 oraz Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Malborku

Podstawą opracowania są:

- wizje lokalne obiektu
- badania stanu zachowania obiektu
- dokumentacja fotograficzna,

3. Cel i zakres opracowania

Niniejsze opracowanie obejmuje program prac konserwatorskich elewacji frontowej kamienicy przy ul. Mickiewicza 70 w Malborku. Prace konserwatorskie mają na celu uratowanie oraz odtworzenie wartości zabytkowych oraz artystycznych obiektu. Zamierzeniem zaplanowanych prac będzie przywrócenie niżej wymienionym elementom tworzącym elewację właściwego odbioru estetycznego, zgodnego z duchem epoki w którym obiekt powstał, oraz uratowanie ich przed postępującymi procesami niszczącymi. Opracowanie dotyczy pełnego zakresu prac związanych z konserwacją i odnowieniem wypraw tynkowych wraz z boniowaniem, gzymsów, ozdobnych opasek okiennych, dekoracyjnych fryzów, gipsowych detali architektonicznych i rekonstrukcji brakujących elementów.

4. Opis obiektu

Elewacja frontowa wpisana w prostokąt leżący, dziewięcioosiowa, trzykondygnacyjna z podwyższonym podpiwniczeniem oraz dachem mansardowym z lukarnami i facjatkami. Osie wyznaczają okna. Dekorację symetrycznej elewacji stanowi żółte ceglane lico z czerwonymi ceglanymi ozdobnikami i białymi tynkowanymi elementami. Została ona podzielona na trzy części. Część środkową – pięcioosiową flankują boczne dwuosiowe pseudoryzalitty, ujęte po bokach lizenami z czerwonej cegły. W drugiej i trzeciej kondygnacji owych pseudoryzalitów znajdują się loggie. Wszystkie okna oprócz loggii (prostokątne) i lukarn (prostokątne z łukiem pełnym) są zamknięte łukiem odcinkowym.

Podwyższony tynkowany cokół stanowi wysokie podpiwniczenie. Wejścia do lokali w częściach piwnicznych znajdują się w pierwszej i czwartej osi od prawej (patrząc na elewację). Cokół zamyka prosty listwowy gzyms. Główne prostokątne wejście na osi środkowej zostało wyraźnie zaakcentowane. Flankują je proste pilastry z impostami, pomiędzy którymi jest nadproże z fryzem z prostymi ornamentami listno-wolutowymi na skrajach. Nadproże z impostami od dołu zamyka prosta listwa z ćwierćwałkiem, a od góry gzyms z simą i listwą. Oprawę drzwi kończy forma trójkątnego naczółka z półkolistym nadświetlem. Naczółek zdobi proste groszkowane boniowanie i trójkątny wydatny gzyms z impostami po bokach, na których jest kula na kostce (prawa niezachowana). Szczyt gzymsu akcentuje mały obelisk. W środkowej boni pod gzymsem

znajduje się wieniec laurowy z owocami, w środku którego widnieją inicjały: „RP”.

Pierwsza kondygnacja jest siedmioosiowa. Okna po bokach drzwi wejściowych są szersze od pozostałych i ulokowane zostały pomiędzy osiami głównymi. Kondygnację zdobią horyzontalne podziały z czerwonej cegły. Pod oknami znajduje się czerwone ząbkowanie, a na 2/3 ich wysokości wąski czerwony pasek. Otwory zamyka czerwony pas łuku z białymi klincami: w narożach o wycięciu diamentowych, a na osi środkowej trochę wyższe, płycinowe z płaskorzeźbionymi ornamentami kwietno-liściastymi w układzie kandelabrowym. Pomiedzy łukami jest czerwony fryz w postaci podwójnego pasa z zębniakiem (ząbkowaniem) pośrodku. Kondygnację oddziela płaski gzyms, stanowiący przedłużenie tego z naczółka otworu wejściowego.

Druga i trzecia kondygnacja ma podobną dekorację do pierwszej, z tym że pod oknami znajduje się fryz z podwójnymi pasami i zębniakiem. Środkowe osie zamiast okien zdobią prostokątne płyciny z ornamentami w formie wici listno-kwiatowo-akantowej w układzie kandelabrowym. Loggie flankują proste filary z impostami i gzymsikami, na których spoczywa płaskie belkowanie. Poprzedzają je prostokątne balkony o murowanych, pełnych balustradach, oddzielanych słupkami, pomiędzy którymi są żółte ceglane płyciny z trzema ząbkowymi ramkami w kształcie rombów w układzie rzędownym. Każdy balkon wpierają dwie konsole z ornamentálnymi płycinami o kandelabrowej dekoracji. Loggie wieńczą facjatki ulokowane nad gzymsem kordonowym, który z kolei zbudowany jest z ceglanego czerwonego fryzu arkadkowego z trójrzędowym uskokowym zębniakiem i wydatnego tynkowanego gzymsu. W facjatkach znajdują się dwa prostokątne okna zamknięte łukiem pełnym w układzie biforialnym. Zdobią je żółto-czerwone opaski z tynkowanym zwornikiem. Ujęte zostały one lizenami i spięte belkowaniem. Okna flankują dodatkowo dwa trójkątne spływy ze słupkami na końcach, na których zapewne znajdowały się niegdyś małe obeliski bądź kule. Facjatki wieńczy trójkątny fronton z wydatnymi gzymsami i płaskim, pozbawionym dekoracji tympanonem. Pomiedzy facjatkami znajdują się trzy proste lukarny nakryte dwuspadowymi daszkami.

5. Stan zachowania i przyczyny zniszczeń

Stan techniczny elewacji ocenia się jako zły. W obrębie wypraw tynkowych wyróżnić można miejsca gdzie występują spękania i odspojenia od podłoża oraz osypywanie się zdeintegrowanej zaprawy. W górnej części zwłaszcza w partii gzymsu koronującego stan tynków ocenić można jako bardzo zły. Wynika to ze stałego nawilgocenia muru wodą opadową, przez co zaprawy zostały wypłukane a cegły uległy korozji. Czynniki te spowodowały osłabienie samej konstrukcji gzymsu. W bardzo złym stanie znajduje się wyprawa tynkowa w przyziemiu. Związane jest to z migracją wilgoci oraz wysoleniami. W partii boniowania I kondygnacji widoczne są wtórne kity i reperacje, miejscowo pojawiają się wykruszenia i odspojenia tynku.

Na powierzchni elewacji widoczne są liczne reperacje zarówno tynków jak i detalu architektonicznego. Źle wyprofilowane gzymsy, cementowe profile, oraz cementowa szlichta zaciągnięta na większości elementów składowych elewacji, zakłámują i unieczystniają pierwotny kształt dekoracji. Są ponad to źródłem licznych czynników niszczących dla gipsowych detali i osłabiających strukturę oryginalnych tynków. Cement powoduje kumulowanie się wilgoci jak również jest źródłem zasolenia (kruszący się detal architektoniczny tj. zworniki, główki herm itp.)

Na powierzchni widoczne są również spękania których przyczyną może być występowanie naprężeń wewnętrznych wyprawy lub naruszenie i osłabienie struktury muru (np. popękane opaski wokół okien i w nadprożach okiennych).

Wielokrotne remonty i reperacje doprowadziły do nawarstwień farby co unieczystniło detal

architektoniczny, w wielu przypadkach całkowicie zamazując kształt i charakter dekoracji (zworniki pierwszej kondygnacji z dekoracyjnymi girlandami).

Na powierzchni detalu architektonicznego i gzymsów zaobserwowano wykruszenia, wyłamania oraz wypłukaną powierzchnię. Stan zachowania uzależniony jest od miejsca usytuowania elementów. W kilku miejscach zaobserwowano braki w dekoracji sztukatorskiej. Elementy odpadły lub zostały odłupane np. w trakcie wymiany okien lub przy zakładaniu rur spustowych (kapitele pilastrów części środkowej pozbawione zostały woluty).

Inne elementy elewacji jak obróbki blacharskie posiadają uszkodzenia korozyjne i podlegają wymianie.

6. Metodyka badań

Badania miały na celu ustalenie właściwości i stopnia dezintegracji pierwotnego materiału budowlanego. Pierwszym krokiem badawczym było wykonanie odkrywek sondażowych, dzięki którym wytypowane zostały miejsca przeznaczone do dalszych badań.

A. Badanie zasolenia

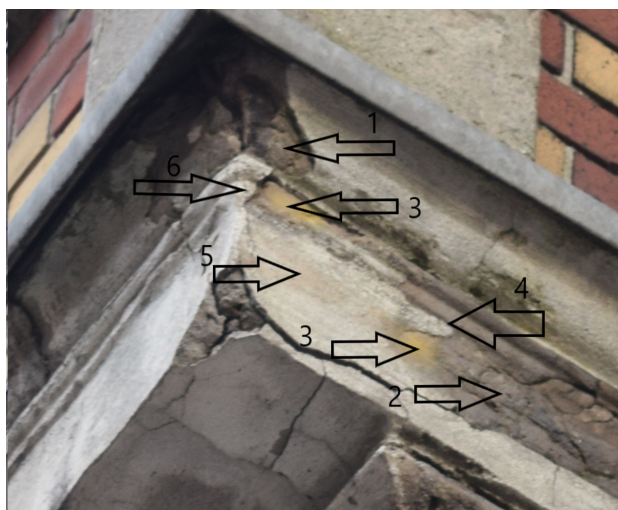
Badanie wykonano metodą Mercoquant® firmy Merck. Pobrano próbki z obiektu. Wykonano ich 10 gramowe naważki i przeprowadzono do roztworu. W otrzymanych roztworach zanurzano papierki wskaźnikowe i na ich podstawie odczytywano wyniki. Wyniki badań zestawiono w tabeli.

Nr próbki	Chlorki	Siarczany	Azotany
1- cegła	3000mg/l 0,9%	1200mg/l 0,5%	250mg/l 0,125%
2- cegła	3000mg/l 0,9 %	1600mg/l 0,8%	250mg/l 0,125%
3- cegła	3000mg/l 0,9 %	1600mg/l 0,8%	500mg/l 0,25%
4 – fuga	1000mg/l 0,8%	200mg/l 0,1%	250mg/l 0,125%

Badanie na obecność chlorków wykazało wysoki stopień zasolenia. Badanie na obecność siarczanów wykazało równie niebezpieczny średni stopień zasolenia. Badanie na obecność azotanów wykazało średni stopień zasolenia. Zaznaczyć należy, że dla w/w metody maksymalnymi wartościami granicznymi w przypadku chlorków jest 3000 mg/l, siarczanów 1600 mg/l a azotanów 500mg/l. Wnioskować można, że w przypadku próbki nr 1, 2 i 3 zasolenie chlorkami może być zdecydowanie wyższe. Podobnie próbka nr 2 i 3 może mieć wysoki stopień zasolenia siarczanami a nr 3 również azotanami.

Fot. 1. Miejsce odkrywek na konsoli balkonu I kondygnacji: A profil wklęski gzymsu; B płaszczyzna gzymsu.

Fot. 2. Stratygrafia polichromii oraz tynków dekoracji sztukatorskiej konsoli balkonów: 1 – cegła, 2 – tynk pierwotny, 3 – warstwa polichromii jasno ugrowa, 4 – warstwa tynku wtórnego, 5 – warstwa polichromii białej, 6 – warstwa tynku, wtórna reperacja.

Wnioski: w miejscu wykonania odkrywek, stwierdzono występowanie sześć warstw z czego trzy pierwsze uznać można za warstwy historyczne: murowany profil z cegieł, wyprawa tynkarska cienka wapienno piaskowa, oraz fragmenty wymytej polichromii w kolorze jasno ugrowym, rozbielonym. Trzy kolejne warstwy mają charakter wtórny. Tynki mocne, cementowe polichromia wtórna biała, łuszcząca się.

Fot. 3. Stratygrafia opaski cokołowej kamienicy, odkrywka C

Fot. 4. Stratygrafia polichromii opaski cokołowej: 1 – tynk, 2- fragmenty polichromii jasno ugrowej, 3 – polichromia czerwona wtórna 4 – polichromia szara wtórna.

Wnioski: Stwierdzono występowanie warstwy o charakterze pierwotnym w kolorze jasno ugrowym oraz warstw polichromii o charakterze wtórnym.

Fot. 5. Spoina cegieł po oczyszczeniu mechanicznym z brudu powierzchniowe, kolor naturalny zaprawy, szaro ugrowy.

Wnioski końcowe: Po wykonaniu szeregu odkrywek stratygraficznych na dekoracji sztukatorskiej elewacji oraz na elementach tynkowanych opasek, stwierdzono występowanie polichromii o charakterze historycznym (pierwotnej ?) w kolorze jasno ugrowym. Polichromia zachowała się w stanie szczątkowym wymyta przez warunki atmosferyczne oraz usunięta w skutek kolejnych remontów elewacji. Wiele elementów dekoracji tj. portal wejściowy czy cokół lub gzymsy balkonów wtórnie przemurowano zaprawą cementową po uprzednim skuciu warstw pierwotnych. Spoina cegieł w większości wymieniona na cementową o kolorystyce szaro ugrowej.